

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту, адміністрування та права

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін**

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА АКАДЕМІЧНА ЕТИКА

**Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності
015 «Професійна освіта»**

**Харків
2023**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА АКАДЕМІЧНА ЕТИКА

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності
015 «Професійна освіта»

Затверджено рішенням
Науково-методичної ради
Факультету МАП ДБТУ
Протокол № 1 від 19 вересня
2023 р.

Харків
2023

УДК 1:001:174](072)

Ф 56

Схвалено
на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол №1 від 28 серпня 2023 р.

Рецензенти:

В. В. Прокопенко, д-р філос. наук, проф., професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада ХНУ ім. В.Н. Каразіна;

С. Г. Пилипенко, д-р. філос. наук, доц., доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін.

Ф 56

Філософія науки та академічна етика : метод. вказівки до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ден. та заоч. форми здобуття освіти зі спец. 015 «Професійна освіта» / Державний біотехнологічний університет; авт.-уклад. Д. Л. Кобелева. – Харків : [б. в.], 2023. – 11 с.

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Філософія науки та академічна етика» розроблено відповідно до навчальної програми. Включає опис, ціль програму та структуру дисципліни; матеріал для самостійного опрацювання, рекомендовану літературу, питання для семінарських занять, питання для самостійної роботи.

Видання призначено здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності 015 «Професійна освіта».

УДК 1:001:174](072)

Відповідальний за випуск: Н. І. Моїсєєва, д-р екон. наук, проф.

© Д. Л. Кобелева, укладання, 2023

© ДБТУ, 2023

Зміст

Опис навчальної дисципліни.....	5
Мета навчальної дисципліни.....	5
Програма навчальної дисципліни.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	5
Самостійне опрацювання тем	6
Методичне забезпечення.....	9
Рекомендована література.....	9
Питання для семінарських занять.....	10
Питання для самостійної роботи.....	10

Опис навчальної дисципліни

Завдання вивчення дисципліни, що мають бути вирішені в процесі викладання курсу, є надання здобувачам вищої освіти наступних можливостей: розрізняти та виявляти специфіку різних типів світогляду; пов'язувати загальні філософські проблеми з вирішенням завдань у різних галузях сучасної науки; робити порівняльний аналіз філософського та конкретно-наукового тлумачення буття; аналізувати структуру, ознаки та основні функції пізнавальної здатності людини; окреслювати умови, можливості та рівні пізнання, його різновиди та форми; давати класифікацію та філософський аналіз глобальних наукових проблем сучасності. Засвоєння сукупності етичних принципів та визначених законом правил провадження академічної діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників (суб'єктів) такої діяльності та спрямовані на забезпечення довіри до результатів навчання, досліджень та творчості.

Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни "Філософія науки та академічна етика" є надання знань з філософії науки як суспільного інституту та феномену культури, сукупності поглядів на проблему пізнання та розвитку наукового знання, історію розвитку науки та техніки, вплив науково-технічного прогресу на буття людини; розуміння засад етики, як філософської дисципліни та основних положень академічної етики.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та завдання філософії науки.

Тема 2. Історія розвитку філософських вчень про пізнання.

Тема 3. Рівні та форми пізнання. Логіка як наука про мислення.

Тема 4. Наука як феномен культури.

Тема 5. Типи наукової раціональності.

Тема 6. Філософія критичного мислення.

Тема 7. Академічна етика.

Структура навчальної дисципліни

Обсяг курсу – 3 кредити (ECTS): 14 годин лекції, 16 годин – семінарські заняття, 60 годин – самостійна робота, залік.

Форма навчання	Розділи	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять			Семестрова атестація
		кредитів	годин	лекції	семінарські заняття	Індивід. завдання	
Денна/заочна	2	3	90	14	16	реферат	залік

Самостійне опрацювання тем

Тема 1. Предмет та завдання філософії науки.

Поняття світогляду, його історичний характер і типи (міфологія, релігія, філософія, наука); філософія науки як окремий розділ філософії, об'єкт дослідження якого – наука з усіма її особливостями та елементами, предмет – філософські проблеми науки взагалі, філософсько-методологічні питання окремих наук. Філософія науки як розділ філософського знання про те, що таке наука взагалі, в чому різниця між наукою та псевдонаукою, критерії науковості природничого й гуманітарного знань, місце і роль науки у системі культури людства.

Література:

Петрушенко В. Л. Епістемологія як філософська теорія знання [Текст] / В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 2000.

Тема 2. Історія розвитку філософських вчень про пізнання.

Становлення наукового світогляду в межах Античної філософії; розвиток категоріального апарату та формування предмету окремих наук. Істинне та видиме знання у філософії елейців; число як основа світобудови у вченні Піфагора; пізнання як пригадування у Сократа та Платона; логіка як вчення про формальне мислення у Арістотеля; проблема співвідношення знання та віри у філософів епохи Середньовіччя; обґрунтування необхідності емпіричного знання філософами Нового часу (емпіризм та раціоналізм); “Критика чистого розуму” І. Канта; “науки про природу” та “науки про дух” в філософських теоріях ХІХ століття; позитивізм як філософія науки; сучасні когнітивні науки.

Література:

Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Навч. посібн. [Текст] / В. Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во Львівськ. політехніки, 2016.

Тема 3. Рівні та форми пізнання. Логіка як наука про мислення.

Теорія пізнання в філософії (гносеологія); пізнавальна діяльність; суб'єкт та об'єкт пізнання; сутність і види пізнання; рівні та форми пізнання: чуттєве пізнання (відчуття, сприйняття, уявлення), раціональне пізнання

(поняття, судження, умовивід); основні риси абстрактного мислення; форма та зміст мислення; специфіка і методи наукового пізнання; особливості природничого та гуманітарного знання. Логіка як наука про формальне мислення; зміст і логічна структура думки; істинність і правильність мислення; ознаки правильного логічного мислення; загальна характеристика основних формально-логічних законів (тотожності, суперечності, виключеного третього, достатньої підстави); паралогізм та софізм.

Література:

Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методології філософії науки [Текст] / В.Л. Чуйко. – К. : Центр практичної філософії, 2000.

Тема 4. Наука як феномен культури.

Наука як одна із домінант культури та обов'язковий елемент її розвитку. Наука як система знання що розвивається, змістом якої є об'єктивна істина. Відношення змісту наукового знання до культурних цінностей та культурних парадигм; нескінченність та необмеженість наукового пізнання. Соціально-економічний рівень суспільства та наука; проблема морального дозрівання суспільства. Роль наукового знання у підкоренні природи людиною. Наука як соціальний інститут. Поняття ноосфери у філософії. Проблема інтеграції наукового знання та міждисциплінарних досліджень. Науковий дискурс. Етика науки та соціальна відповідальність вченого.

Література:

Семенюк Е.П. Роль філософії в інтеграції сучасної науки [Текст] / Е.П. Семенюк // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка". – Філософські науки. – № 636. – 2009.

Тема 5. Типи наукової раціональності.

Наука як зразок раціонального знання. Історичні типи наукової раціональності: класична, некласична, постнекласична. Особливості конструювання картин світу, особливості ідеалів і норм науки, специфіка філософських підстав науки. Класична раціональність та її об'єкт як проста система, властивості якої задані властивостями її елементів. Некласичний тип раціональності та його об'єкт як складна самоорганізована система, властивості якої не зводяться до суми властивостей її елементів; вірогіднісна

причинність. Абсолютність та відносність понять простору та часу. Постнекласичний тип раціональності та поняття про саморозвиток систем; цільова причинність. Концепції істини.

Література:

Етика та раціональність у науковому дослідженні : Навчальний посібник / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 143 с.

Тема 6. Філософія критичного мислення.

Становлення критичного мислення, як концепції, що пройшло довгий шлях у розрізі історії логіко-філософської думки. Від Античності і до нашого часу, виникало питання щодо ідентифікації положення концепції критичного мислення у сфері науки та знання. К.Поппер як засновник концепції критичного мислення. Критичне мислення та освіта.

Література:

Кругляк М. І. Критичне мислення. Матеріали III частини онлайн-курсу «Логіка, аргументація, критичне мислення» [в блозі <https://criticalthinkerua.wordpress.com>] / М. І. Кругляк – Київ, 2021 – 193 с.

Тема 7. Академічна етика.

Етика як філософська дисципліна: історія та різновиди. Сучасна та класична етичні теорії. Прикладна етика. Академічна етика, як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Література:

Стадний Є. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах / Єгор Стадний ; Проект сприяння академ. доброчесності в Україні. – 2017. – 18 с. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0ByYt3wkv0LOAd282OEtWaTJwX1U/view>.

Методичне забезпечення

1. Філософія науки : підручник / [І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін.]. – Київ : Київський ун-т, 2018. – 255 с.
2. Шкіцька, І. Ю. Основи академічної доброчесності. Практикум [Текст] : навч.-метод. посіб. / І. Ю. Шкіцька. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - 64 с.

Рекомендована література

Основна література:

1. Лозовий В. О. Філософія. Логіка. Етика. Естетика [Текст] : підруч. / В.О. Лозовий , С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов. – Х. : Право, 2009. – 574 с.
2. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / В.П. Мельник. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім.І.Франка, 2010.
3. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. [Текст] : підручник / М. І. Горлач, В. Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко [и др.]. – К. : Центр учб. л-ри, 2008. – 1026 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Навч. посібн. [Текст] / В. Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во Львівськ. політехніки, 2016.
5. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>

Допоміжна література:

1. Абашнік В. О. Професійна етика : Навчально-методичні матеріали. Харків. – ХНТУСГ. – 2012. – 42 с.
2. Петрушенко В. Л. Епістемологія як філософська теорія знання [Текст] / В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 2000.
3. Сичивиця О.М. Епістемологічні аспекти моральної відповідальності вченого [Текст] / О.М. Сичивиця. – Львів : Укр. держ. лісотехн. ун-т, 1999.
4. Сичивиця О.М. Моральна відповідальність вченого і суспільно-історичний процес [Текст] / О.М. Сичивиця. – Львів, 2000.

Електронні інформаційні ресурси (Посилання)

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Бібліотека ДБТУ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Питання для семінарських занять

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Етика як наука про мораль.	2	
2	Особливості сучасних етичних теорій.	2	
3	Етика наукових досліджень.	2	
4	Академічна культура.	2	
5	Поняття академічної доброчесності.	2	
6	Плагіат та авторське право.	2	
7	Робота з джерелами інформації.	2	
8	Етичний кодекс вченого.	2	
	Разом	16	

Питання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Місце філософії науки у структурі філософського знання.	7,5	
2	Метафізика та онтологія як зародження наукового способу пізнання.	7,5	
3	Проблема пізнання в філософії та основні концепції істини.	7,5	
4	Вплив науки на буття людини.	7,5	
5	Наука як соціокультурний феномен.	7,5	
6	Історія наукового пізнання.	7,5	
7	Філософія техніки та НТП.	7,5	
8	Філософське бачення перспектив людства.	7,5	
	Разом	60	

Навчальне видання

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА АКАДЕМІЧНА ЕТИКА

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

Автор-укладач

КОБЕЛЄВА Даля Леонідівна

Формат 60x84/16

Гарнітура Times New Roman

Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. _.

Тираж ___ пр.

Державний біотехнологічний університет
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44